

Behörighet och statsbidrag
Nina Frohm
nina.frohm@socialstyrelsen.se

Socialdepartementet

Redovisning av 2023 års statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet enligt metoden Bostad först (S2022/02526)

Sammanfattning

Socialstyrelsen har sedan 2022 fördelat statsbidrag till kommuner för att motverka hemlöshet genom att *starta*, *utöka* eller *förbättra* sitt arbete enligt metoden Bostad först.

Under 2023 fördelade Socialstyrelsen totalt 70 miljoner kronor till sammanlagt 102 kommuner. Kommunerna använde cirka 92 procent av fördelade medel.

Omkring hälften av medlen (35 miljoner kronor) finansierade insatser för att *starta* verksamhet vilket även inkluderar planering och förberedelse. Sammanlagt 25 kommuner startade verksamhet under 2023 vilket innebar att statsbidraget finansierade 103 nya boendeplatser. Tio kommuner använde medlen för att *utöka* antalet platser med totalt 42 nya boendeplatser, medan 30 kommuner redovisar att de *förbättrade* den befintliga verksamheten.

Socialstyrelsen bedömer att mottagarna har använt statsbidraget i enlighet med villkoren i statsbidraget och i enlighet med statsbidragets syfte. Flertalet av kommunerna anser att statsbidraget är en förutsättning för att de ska kunna *starta*, *utöka* eller *förbättra* verksamheten enligt metoden Bostad först.

Många kommuner vill kunna söka bidrag för flera år, få ett högre beviljat belopp samt att Socialstyrelsen fattar beslutet så tidigt som möjligt på året.

Bakgrund

Syftet med statsbidraget är att stärka kommunernas arbete mot hemlöshet genom att de startar, utökar eller förbättrar sitt arbete enligt metoden Bostad först. Socialstyrelsen har fördelat statsbidrag till kommunerna sedan 2022.

Villkoren för bidraget regleras i förordningen (2022:1220) om statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet genom att tillhandahålla bostäder i kombination med individuellt behovsanpassat stöd till personer som lever i hemlöshet och samtidigt har ett omfattande stödbehov till följd av missbruk och beroende, eller annan psykisk sjukdom.

Socialstyrelsen ska årligen lämna en redovisning till regeringen (Socialdepartementet). Den ska innehålla en ekonomisk redovisning och en sammanfattande redogörelse av användning av statsbidraget. Socialstyrelsen ska också bedöma om statsbidraget har bidragit till att främja sitt syfte. Socialstyrelsen ska lämna in en delredovisning senast den 30 maj varje år och en slutredovisning senast den 31 maj 2027.

Information om utlysningen

Socialstyrelsen hade 70 miljoner kronor att fördela under 2023. Totalt fick Socialstyrelsen in 106 ansökningar från 106 kommuner om totalt cirka 124 miljoner kronor. Det innebär att statsbidraget var översökt (till cirka 177 procent).

Socialstyrelsen utlyste statsbidraget den 5 december 2022 med sista ansökningsdag den 30 januari 2023. Vi meddelade beslut i april 2023.

Totalt beviljade Socialstyrelsen 102 ansökningar, av dessa beviljades 94 ansökningar i sin helhet och 8 ansökningar beviljades delvis. Majoriteten av kommunerna tog del av bidraget även föregående år.

Socialstyrelsen gjorde bedömningar av vilka belopp som var rimliga i förhållandet till antalet boende i verksamheten och när (i faktisk tid) som verksamheten erbjuder de boende att flytta in i verksamheten. Det har varit vanligt förekommande att en kommun har ansökt för lönekostnader för ett helt år, till exempel för en boendestödjare, trots att de boende ska flytta in under hösten av bidragsåret. Många kommuner har också ansökt om bidrag för bland annat lokalyror, leasingbilar och höga administrationskostnader. Sådana kostnader har myndigheten inte beviljat bidrag för.

Socialstyrelsen beslutade att avslå fyra ansökningar utifrån att de inte bedömdes uppfylla syftet med statsbidraget.

Underlag till redovisningen

Kommunernas återrapportering till Socialstyrelsen utgör underlaget till den här redovisningen. Samtliga kommuner har besvarat den obligatoriska återrapporteringen inom svarsfrist.

Den 11 januari 2024 skickade Socialstyrelsen ett webbaserat återrapporteringsformulär till 2023 års mottagare av statsbidraget. Kommunerna skulle senast den 15 februari 2024 lämna en ekonomisk redovisning, redogöra för hur de använt statsbidraget och vilka resultat de uppnått.

Resultat av 2023 års uppföljning

Redovisningen av hur mottagarna har använt statsbidraget är baserad på regeringsuppdraget och förordningen (2022:1220) om statsbidrag till kommuner för att stärka arbetet med att motverka hemlöshet genom att tillhandahålla bostäder i kombination med individuellt behovsanpassat stöd till personer som lever i hemlöshet och samtidigt har ett omfattande stödbehov till följd av missbruk och beroende, eller annan psykisk sjukdom. Redovisningen har följande disposition:

- Hur mycket statsbidrag som fördelades och användes på aggregerad nivå.
- Antal kommuner som startade verksamhet enligt metoden Bostad först
- Antal kommuner som utökade den befintliga verksamheten samt
- Antal kommuner som förbättrade den befintliga verksamheten

Merparten av statsbidraget har använts

Mottagarna har använt merparten av det totala statsbidraget, 92 procent.

Den största delen har gått till lönekostnader, cirka 78 procent, medan resterande kostnader är fördelade på exempelvis köpta tjänster, resor, lokalhyror samt administration och utrustning.

Totalt uppgår oanvänt statsbidrag till knappt 5,5 miljoner kronor, vilket är cirka 8 procent av det mottagna statsbidraget 2023. Tre kommuner återbetalar hela sitt tilldelade belopp och 19 kommuner återbetalar delar av sitt beviljade belopp, se bilaga 1, tabell 1. Mottagarna uppger framförallt tidsbrist och personalbrist som anledningar till att de inte har använt statsbidraget. Kommunerna fick använda statsbidraget till och med den 31 december 2023.

Oanvänt statsbidrag ska återbetalas till Socialstyrelsen.

Socialstyrelsens granskning av mottagarnas användning av statsbidraget pågår i skrivande stund. Därför finns information om eventuella återkrav inte med i den här redovisningen. Socialstyrelsen kan kräva tillbaka hela eller delar av statsbidraget om bidragsmottagaren inte har använt statsbidraget enligt angivna villkor.

Fördelning av bidrag till att starta, utöka eller förbättra

Socialstyrelsen har beviljat statsbidrag för insatser inom följande områden:

1. Starta verksamhet enligt metoden Bostad först, inklusive
 - Planering och förberedande insatser för eventuellt start av verksamhet under 2024
 - Starta verksamhet enligt metoden Bostad först under 2023
2. Utöka befintlig verksamhet enligt Bostad först
3. Förbättra befintlig verksamhet enligt Bostad först

Majoriteten av kommunerna (83 stycken) har arbetat inom ett av ovanstående områden. Sammanlagt 16 kommuner har arbetat inom flera områden.

De flesta av kommunerna som fick statsbidrag arbetade inom det första området, att starta verksamhet. Det var också till det område som över hälften av 2023 års statsbidrag gick (drygt 40 miljoner kronor). Se tabell 1.

Tabell 1. Fördelning av 2023 års statsbidrag och oanvända medel

Områden	Antal kommuner	Fördelat belopp (kr)	Andel av totalt fördelat belopp	Oanvänt belopp (kr)	Andelen oanvända medel av totalt fördelat belopp
1. Starta verksamhet	40	16 766 376	24%	1 712 570	10%
a) förberedande insatser					
b) startat BF 2023	18	15 145 629	22%	114 737	1%
Både 1 a + 1 b	8	8 165 112	12%	695 391	9%
2. Utöka verksamhet	3	3 523 694	5%	0	-
3. Förbättra verksamhet	22	17 331 589	25%	1 857 088	11%
Både 2 + 3	6	6 380 541	9%	42 663	1%
Samtliga områden	2	1 646 360	2%	0	0
Återbetalar allt	3	1 040 699	1%	1 040 699	
Summa	102	70 000 000	100	5 463 148	8 %

Källa: Kommunernas återrapporter 2023.

Bidrag till att starta verksamhet

Flest kommuner har fått statsbidrag inom området – starta verksamhet enligt Bostad först. Detta område inkluderar flera delar.

- Planering och förberedande insatser för att starta en verksamhet, inklusive att läsa in sig på metoden och utreda om Bostad först är en metod som kan användas i arbetet mot hemlöshet
- Fortsatt planering och förberedelse för att starta verksamhet under 2024
- Starta verksamhet enligt Bostad först

Här presenteras övergripande vad kommunen i huvudsak arbetat med inom området startat verksamhet.

Planerat och förberett - förstudie

Flertalet kommuner har startat arbetet genom att studera och utreda om metoden Bostad först är en användbar metod i arbetet med att motverka hemlöshet. De har under året påbörjat eller färdigställt förstudier som innehåller både kartläggning och utredning, se tabell 2.

Flertalet har kartlagt hur många av kommunens akut hemlösa personer som eventuellt skulle ha behov av boende enligt Bostad först. De har kartlagt kommunens bostadsbestånd för bostadssociala insatser, genomfört nulägesbeskrivningar samt sett över hur dessa förutsättningar kan förändras över tid. Flera kommuner har bjudit in hyresvärdar och fastighetsägare till informationsmöten för att diskutera deras inställning till att överlåta lägenheter till kommunen för Bostad först. Flera har utrett vilka förändringar i arbetssätt och personalresurser som krävs vid start av verksamhet enligt metoden Bostad först. De har också utrett vilka avtal och överenskommelser som behöver tas fram inför en start av verksamhet.

Andra insatser är bland annat dialog med och studiebesök hos kommuner som redan har infört verksamhet enligt metoden Bostad först, träffar med Stadsmissionen för att ta del av deras erfarenheter, utbildningar och workshops. Vidare har de deltagit i konferenser och i olika lokala, länsgemensamma och nationella nätverksträffar om metoden Bostad först.

Tabell 2. Aktiviteter i kommunernas förstudier under 2023

Flera svarsalternativ kan anges

Aktiviteter	Antal kommuner (n=42)
Kartläggning av hur många av kommunens invånare som Bostad först kan vara aktuellt för	38
Utrett kommunens behov av boende enligt metoden Bostad först	36
Undersökt hyresvärdars och fastighetsägares inställning till metoden Bostad först	35
Utrett förändring i arbetssätt som behövs inför en start av Bostad först	34
Utrett vilka personalresurser som behöver tillsättas vid en start av verksamhet enligt Bostad först	32
Utrett hur arbetet enligt Bostad först ska följas upp och utvärderas	19
Andra insatser	18

Källa: Kommunernas återrapporter 2023.

Fortsatt planerat och förberett för att starta verksamhet under 2024

Sammanlagt 50 kommuner¹ använde 2023 års statsbidrag för fortsatt planering och förberedelse för att starta verksamhet under 2024. Kommunerna har kommit olika långt, och i tabell 3 redovisas utförda aktiviteter.

¹ Flertalet av dessa kommuner har även genomfört en förstudie.

Flest kommuner har kontaktat privata och kommunala bostadsbolag för att informera om metoden Bostad först. Flera kommuner har tillsatt både arbetsgrupp och styrgrupper som ska ansvara för verksamheten enligt metoden Bostad först. De har även utbildat personal i metoden. Drygt hälften har kontaktat privata- och kommunala bostadsbolag i syfte att få ett visst antal lägenheter med överkomlig hyra som kan avsättas till verksamheten Bostad först. Kommunerna har tillsammans med bostadsbolagen utarbetat samverkansformer som även tydliggör ansvarsfördelningen dem emellan. Något färre antal kommuner har utarbetat rutiner för kommunens handläggning och dokumentation kring de personer som erbjuds boende enligt Bostad först.

Andra insatser är bland annat dialog och studiebesök hos kommuner som redan har infört verksamhet enligt metoden Bostad först. Vissa kommuner har skapat formaliserade former för samverkan med kyrkan, Röda korset och andra organisationer. Dessa aktörer har deltagit i arbetet med att sprida kunskap om metoden Bostad först till personer i akut hemlöshet som kommunen inte har kontakt med.

Tabell 3. Kommunernas aktiviteter i planeringen inför start av verksamhet 2024

Flera svarsalternativ kan anges

Aktiviteter	Antal kommuner (n=50)
Kontaktat privata och kommunala bostadsbolag för att informera om metoden Bostad först	39
Tillsatt arbetsgrupp eller team med professioner som arbetar med metoden)	37
Tillsatt en styrgrupp med ansvar för verksamheten	33
Utbildat personal om metoden Bostad först	31
Kontaktat privata – och kommunala bostadsbolag för att få tillgång till ett visst antal lägenheter med överkomlig hyra som ska avsättas till verksamheten Bostad först	27
Utarbetat samverkansformer mellan socialtjänsten och hyresvärdar eller fastighetsägare	26
Tydliggjort ansvarsfördelningen mellan hyresvärdar/fastighetsägare och socialtjänsten	23
Utarbetat rutiner för kommunens handläggning och dokumentation kring de personer som erbjuds boende enligt Bostad först	20
Reviderat eller upprättat överenskommelser om samverkan för metoden Bostad först	18
Rekryterat personal	15
Tagit fram informationsmaterial till de personer som ska erbjudas Bostad först	11
Upprättat IOP-avtal	3

Källa: Kommunernas återsrapporter 2023.

Efter att ha slutfört arbetet med ovanstående aktiviteter har 19 kommuner fastställt datum för när de kommer att starta verksamhet enligt metoden Bostad först under 2024.

Totalt 25 kommuner har startat verksamhet under 2023 – 103 nya Bostad först-platser

Hälften av kommunerna (25 stycken) har startat verksamhet under 2023. Tillsammans har de startat 104 boendeplatser. I bilaga 2. Tabell 1 redovisas de kommuner som har startat verksamhet enligt Bostad först under 2023.

I tabell 4 redovisas även aktiviteter som kommunerna har genomfört i samband med att de startade verksamhet enligt Bostad först under 2023.

Flertalet kommuner har fokuserat på att utbilda personal, beslutat om överenskommelser och rutiner för ansvarsfördelning mellan olika aktörer

samt formaliserat samverkan mellan socialtjänsten och hyresvärdar eller fastighetsägare.

Andra insatser är bland annat regelbundna möten med exempelvis Kommunstyrelsen, Arbetsförmedlingen och försörjningsstöd i syfte att få samsyn kring gemensamma klienter. Vissa kommuner har etablerat kontakt med olika frivillighetsorganisationer, som i sin tur har erbjudit träfflokaler och sysselsättningsalternativ till de som precis har flyttat in i verksamheten. En del kommuner har erbjudit nyinflyttade klienter en Bo-skola där klienterna lär sig hur de ska betalar hyra och sköta om ett hem med mera.

Tabell 4. Aktiviteter i samband med startat av verksamhet enligt Bostad först

Flera svarsalternativ kan anges

Aktiviteter	Antal (n=27)
Utbildat personal om metoden Bostad först	24
Beslutat om överenskommelser/rutiner om ansvarsfördelning inom verksamheten mellan olika aktörer (Socialtjänsten, boendestödjare, hyresvärdar, missbruk med mera)	22
Fördjupat samverkan mellan socialtjänsten och hyresvärdar och fastighetsägare (regelbundna möten)	22
Beslutat om skriftliga rutiner för samordning inom socialtjänstens verksamhetsområde kring modellen Bostad först	21
Beslutat om rutiner för akuta insatser (störningar, obetalda räkningar med mera)	19
Andra aktiviteter	16

Källa: Kommunernas återrapporter 2023.

Totalt 10 kommuner har utökat befintlig verksamhet enligt Bostad först – 42 nya platser

Totalt har 12 kommuner redovisat att de har använt statsbidraget till olika aktiviteter för att utöka antalet boendeplatser i deras befintliga verksamhet enligt Bostad först. Kommunerna har arbetat på olika sätt och med olika aktiviteter. Tillsammans har 10 kommuner ökat med totalt 42 boendeplatser i befintliga verksamheter med Bostad först.

De aktiviteter de har genomfört i samband med att de har ökat antalet boendeplatser framgår av bilaga 3.

En kort sammanfattning av dessa kommuners aktiviteter är bland annat

- Utvecklat samverkan mellan kommunens socialtjänst och fastighetsägare eller hyresvärdar
- Tagit kontakt och inlett dialog med privata hyresvärdar

- Deltagit i läns- och nationella nätverk om metoden Bostad först, tagit emot studiebesök och varit på besök hos andra kommuner för att utbyta erfarenheter
- Utbildat personal i metoden
- Anställt olika funktioner
- Utvecklat kommunens verksamhetssystem

Förbättrat den befintliga verksamheten enligt Bostad först

Sammanlagt trettio kommuner förbättrade sin befintliga verksamhet under 2023. I tabell 5 redovisas de mest frekventa aktiviteterna under året.

Tabell 5. Aktiviteter för att förbättra och utveckla befintlig verksamhet

Flera svarsalternativ kan anges

Aktiviteter	Antal (n=30)
Genomfört utbildningar om metoden Bostad först	24
Utvecklat samverkan inom kommunen	19
Stärkt samverkan mellan kommunen och fastighetsägare/hyresvärdar (strategisk nivå)	18
Fastställt rutiner för arbetet enligt Bostad först	17
Representanter i olika nätverk (nationella, regionala, länsgemensamma) om metoden Bostad först	17
Utbildat personal i verksamheten (Case-management)	16
Rekryterat personal som tillhandahåller ett flexibelt stöd	15
Utbildat hyresvärdar och fastighetsägare i metoden Bostad först	15
Erbjudit träfflokaler, fritidsaktiviteter eller daglig sysselsättning för de boende inom verksamheten	13
Infört en metodtrogen modell av Bostad först ²	6

Källa: Kommunernas återrapporter 2023.

Överenskommelser om samverkan

En framträdande del av metoden Bostad först är att det ska finnas överenskommelser om samverkan mellan aktuella aktörer. Metoden innebär att personer med komplex problematik, i långvarig hemlöshet, får en lägenhet med ett hyreskontrakt som garanteras av kommunen samt individuellt anpassat stöd från socialtjänsten eller idéburen organisation. Grundtanken är att tillgång till bostad är en mänsklig rättighet som inte ska

² Syftet med Bostad först är att nå och erbjuda en långsiktig boendelösning till hemlösa personer som ofta även har psykiska sjukdomar eller andra problem i form av beroende eller missbruk.

villkoras utifrån krav på förändring hos individen. Boendeformen utgår därför från hyreslagen och att individen får det stöd som behövs för att följa den. På sikt ska den stabila boendesituationen ge individen förutsättningar för att kunna förbättra sin livssituation även på andra livsområden.

Under 2023 har 71 kommuner använt statsbidraget för att revidera eller utveckla sina överenskommelser om samverkan kring Bostad först.

Tabell 6 redovisar vilka aktörer som ingår i överenskommelser om samverkan. Den mest förekommande överenskommelsen är mellan kommunen och hyresvärdar eller fastighetsägare.

Tabell 6. Aktörer inom överenskommelserna om samarbete 2023

Kommunernas samverkanspartner gällande verksamhet enligt metoden Bostad först

Överenskommelsen om samverkan ingår följande:	Antal (N=98)	Andel
Kommunala eller privata hyresvärdar eller fastighetsägare	75	77%
Kommunens olika förvaltningar	71	72%
Andra kommuner	31	32%
Civilsamhällets organisationer	25	26%
Myndigheter	16	16%
Psykiatriska mottagningar	16	16%
Beroendemottagningar	13	13%

Källa: Kommunernas återrapporter 2023.

Målgrupper för Bostad först

Kommunerna har också redovisat vilka målgrupper som verksamheten Bostad först riktar sig till. Metoden är utformad för personer som behöver ett omfattande stöd för att komma ur hemlöshet, till exempel individer som är hemlösa och lider av psykisk sjukdom, missbruksproblem eller funktionsnedsättning.³

Det största antalet kommuner vänder sig till personer som befinner sig i akut hemlöshet, alltså som bor på akutboende, jourboende eller skyddat boende, eller som sover utomhus eller i offentliga utrymmen. Vissa kommuner inkluderar även dem som har behov av omfattande stöd, där befintliga insatser har varit otillräckliga för att dessa personer ska uppnå stabilitet i boendet över tid.

Sammanlagt 12 kommuner inkluderar personer som inte har en egen bostad och som alltså är hemlösa, eller har en bostad men riskerar att bli hemlösa. Dessa kommuner har lagt till flera av följande villkor:

³ Pleace, N. Bostad först - en handbok. Europa. (eng. Housing First Guide. Europe. FEANTSA;2016) Svensk utgåva Sveriges stadsmissioner och Égalité bokförlag; 2018.

- Personen ska ha varit folkbordförd i kommunen i ett till tre år utan avbrott.
- Personen ska ha provat flera andra vägar för att lösa sin bostadssituation, exempelvis genom sociala kontrakt, privata hyresvärdar, inneboendekontrakt eller annan boendelösning.
- Personen ska acceptera att ta emot hembesök av Bostad först-team efter behov, men minst en gång i veckan, under en tidsperiod.
- Personen samtycker till att socialtjänsten, regionen och hyresvärden utbyter hens uppgifter genom att en samordnad individuell plan (SIP) upprättas.
- Personen ska vara vuxen och inte ha hemmavarande barn eller umgängesbarn
- Personen ska bedömas att inte kräva en högre tillsynsnivå på grund av hög risk för överdos eller självmord.

Över 70 procent av kommunerna anser att de har nått uppsatta mål

Som framgår av tabell 7 har majoriteten av kommuner bedömt att de i ganska hög eller i hög utsträckning bedrivit arbetet enligt plan, att målen har uppfyllts och att förväntade resultat har uppnåtts.

Ett fåtal kommuner anger att de i ganska låg utsträckning har arbetat enligt planen, på grund av tidsbrist, personalbrist, kompetensbrist om modellen Bostad först inom socialtjänsten, avsaknad av politiskt stöd för modellen Bostad först, och bristande intresse från hyresvärdar för metoden Bostad först.

Kommunerna har bedömt i vilken utsträckning deras arbete har bedrivits enligt deras plan för att använda bidraget, samt huruvida de har uppfyllt målen och uppnått de förväntade resultaten i sin ansökan. De har använt en femgradig skala där 1 står för låg utsträckning och 5 står för hög utsträckning.

Tabell 7.-Kommunernas självskattning av uppnådda mål och resultat 2023

Kommunerna bedömt om arbetet har bedrivit enligt plan, uppnått sina mål och nått förväntade resultat

Kommunens aktiviteter finansierat av statsbidraget har...	Antal kommuner som anger hög eller ganska hög utsträckning (N=99)	Andel kommuner som anger hög eller ganska hög utsträckning
... bedrivits enligt plan	76	78 %
... uppfyllt angivna mål	71	73 %
... uppnått förväntade resultat	71	73 %

Källa: Kommunernas återsrapporter 2023.

Sammanlagt 48 kommuner bedömer att statsbidraget har bidragit till att kommunerna har kunnat ge bostadstabilitet hos tidigare hemlösa och minskat akuta hemlösa personer. Totalt 22 kommuner anger att de skulle ha arbetat enligt metoden Bostad först även utan statsbidrag.

Majoriteten av kommunerna har dokumenterat sina resultat

Majoriteten av kommunerna (71 stycken) har dokumenterat sina resultat, exempelvis genom olika beslutsunderlag, rapporter och statistik. Ett fåtal kommuner har upphandlat extern utvärdering av Bostad först.

Kommunernas erfarenheter av statsbidraget

De flesta kommunerna skriver att det finns en inbyggd svårighet när statsbidraget beslutas och betalas ut först i mitten av april eftersom det påverkar arbetet under återstående del av kalenderåret. Bland annat påverkas deras möjlighet att behålla tidigare (statsbidragsanställda) medarbetare samt deras möjlighet att rekrytera nya medarbetare. Flertalet kommuner lyfter att de har anställningsstopp och är helt beroende av statsbidraget för att kunna anställa (temporär) personal.

Flertalet kommuner anser samtidigt att statsbidraget har varit viktigt för att påskynda arbetet med att motverka hemlöshet, och att det har ett tydligt signalvärde för kommunernas tjänstemän och politiker.

Statsbidraget har en bra konstruktion, genom att det tydligt pekar ut att stödet ska gå till att införa, utöka eller förbättra verksamheten med metoden Bostad först, som långsiktigt kan bidra till att minska hemlösheten bland de mest utsatta i samhället.

Andra positiva kommentarer är att kommunerna kan ansöka om statsbidrag för olika delar i implementeringen – skaffa sig kunskap om metod

(förstudie), eller för att införa, utöka eller förbättra användningen av metoden Bostad först.

Flera kommuner anger att de kommer att söka statsbidrag för kommande år.

Socialstyrelsens kommentarer

Socialstyrelsen har följt upp och granskat bidragsmottagarnas användning av statsbidraget. Vi bedömer att mottagarna har använt statsbidraget i enlighet med statsbidragets villkor och att statsbidraget har bidragit till att kommunerna har påbörjat ett arbete som främjar syftet att stärka arbetet att motverka hemlöshet.

Statsbidraget har bidragit till att kommunerna utifrån sina lokala förutsättningar och behov i huvudsak har satt igång ett utvecklingsarbete, men också att vissa kommuner har förbättrat eller stärkt en redan befintlig verksamhet.

Bidrar till mål Agenda 2030

- Mål 1 – avskaffa fattigdomen
- Mål 3 – säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnandet för alla i alla åldrar
- Mål 10 – minska ojämlikhet
- Mål 11 – säkerställa tillgången till alla till fullgoda, säkra och ekonomiska överkomliga bostäder

Stärker barns rättigheter

Socialstyrelsen bedömer att satsningen bidrar till att främja barns rättigheter eftersom kommunen har gett stöd till akut hemlösa personer eller personer som riskerar att bli akut hemlösa.

Bilaga 1. Kommunernas mottagna och oanvända medel under 2023

Statsbidraget ska användas för tre verksamheter/områden inom metoden Bostad först

1. Starta verksamhet (inklusive förberedning och planering samt 1 a. starta verksamhet under 2023)
2. Utöka platserna i den befintliga verksamheten först
3. Förbättra den befintliga verksamheten

Tabell 1. Fördelning och användning till ovanstående områden

Bidragsmottagare	Kommun kod	Område	Mottaget statsbidrag (kr)	Oanvända medel (kr)	Andel oanvända medel
Alingsås kommun	1489	1	132 058	0	0
Alvesta kommun	0764	1	915 900	0	0
Arboga kommun	1984	1a	704 503	0	0
Avesta kommun	2084	1a	615 006	65 171	11%
Bergs kommun	2326	1	163 500	0	0
Bollebygds Kommun	1443	3	560 000	77 713	14%
Bollnäs kommun	2181	3	524 858	0	0
Borlänge kommun	2081	1a	1 075 368	0	0
Borås Stad	1490	1a	351 000	0	0
Botkyrka kommun	0127	1	1 489 400	520 391	35%
Burlövs kommun	1231	1a	567 326	49 566	9%
Eskilstuna kommun	0484	2 och 3	674 200	0	0
Filipstads kommun	1782	1	425 680	0	0
Grums kommun	1764	1 och 1a	1 186 340	0	0
Gullspångs kommun	1447	2	672 016	0	0
Gävle Kommun	2180	1	842 500	320 905	38%
Göteborgs stad	1480	3	1 700 000	804 620	47%
Götene kommun	1471	1a	880 336	0	0
Hagfors kommun	1783	1a	537 892	0	0
Hallsbergs kommun	1861	1a	1 184 000	0	0
Halmstads kommun	1380	1	945 000	430 000	46%

Bidragsmottagare	Kommun kod	Område	Mottaget statsbidrag (kr)	Oanvända medel (kr)	Andel oanvända medel
Hammarö kommun	1761	2 och 3	1 455 960	7 814	1%
Heby kommun	0331	1a	993 600	0	0
Helsingborgs Stad	1283	3	815 000	0	0
Herrljunga Kommun	1466	1	563 132	0	0
Hudiksvalls kommun	2184	1	376 400	0	0
Hultsfreds kommun	0860	1	475 473	0	0
Härryda Kommun	1401	1	347 400	0	0
Hässleholms kommun	1293	1	288 000	0	0
Högsby kommun	0821	3	400 000	0	0
Höørs kommun	1267	1	147 600	13 753	9%
Järfälla kommun	0123	3	694 004	0	0
Jönköpings kommun	0680	1 och 1a	450 000	0	0
Kalix kommun	2514	1	519 358	0	0
Karlsborgs kommun	1446	3	262 606	0	0
Karlshamns kommun	1082	-	360 000	360 000	100%
Karlskoga kommun	1883	2	960 000	0	0
Karlskrona kommun	1080	3	660 000	0	0
Karlstads kommun	1780	3	220 000	201 515	92%
Knivsta kommun	0330	1	433 300	0	0
Kristinehamns kommun	1781	1	304 472	117 852	39%
Kungälv kommun	1482	1a	483 000	0	0
Lerums kommun	1441	1	183 250	0	0
Lidköpings kommun	1494	3	457 000	0	0
Lilla Edets kommun	1462	1	334 950	0	0
Linköpings kommun	0580	1 och 1a	1 517 000	175 000	12%
Ljungby kommun	0781	1	465 000	0	0
Ljusdals kommun	2161	2 och 3	369 484	34 849	9%
Lunds kommun	1281	2	1 891 678	0	0
Malmö stad	1280	2 och 3	1 767 905	0	0
Marks kommun	1463	1	400 000	0	0
Motala kommun	0583	1	1 174 378	0	0

Bidragsmottagare	Kommun kod	Område	Mottaget statsbidrag (kr)	Oanvända medel (kr)	Andel oanvända medel
Munkfors kommun	1762	1a	1 426 440	0	0
Mölnåls stad	1481	1a	480 000	0	0
Mörbylånga kommun	0840	1	232 550	0	0
Norrköpings kommun	0581	2 och 3	1 870 136	0	0
Norrtälje kommun	0188	1 och 1a	653 764	0	0
Nyköpings kommun	0480	1, 1a, 2 och 3	611 000	0	0
Nynäshamns kommun	0192	1	391 557	0	0
Ockelbo kommun	2101	1	620 000	0	0
Orust kommun	1421	1	322 000	53 080	16%
Partille kommun	1402	1	368 800	344 800	93%
Perstorps kommun	1275	1	181 000	0	0
Piteå Kommun	2581	1	195 400	167 374	86%
Ronneby kommun	1081	1	551 178	122 621	22%
Sandvikens kommun	2181	1a	1 030 040	0	0
Simrishamns kommun	1291	1	655 000	0	0
Sjöbo Kommun	1265	1a	168 000	0	0
Skellefteå kommun	2482	1a	946 000	0	0
Sollefteå Kommun	2283	3	607 913	0	0
Sollentuna Kommun	0163	3	923 006	0	0
Stenungssunds kommun	1415	3	302 400	0	0
Stockholms stad	0180	3	2 631 996	773 240	29%
Strömstads kommun	1486	1	244 272	0	0
Sundbybergs stad	0183	1 och 1a	449 711	0	0
Sundsvalls kommun	2281	3	1 373 716	0	0
Sunne Kommun	1766	1	598 000	0	0
Svenljunga kommun	1465	3	404 240	0	0
Säfte kommun	1785	1	123 400	0	0
Söderhamns kommun	2182	1 och 1a	1 643 397	0	0
Söderköpings kommun	0582	3	381 600	0	0

Bidragsmottagare	Kommun kod	Område	Mottaget statsbidrag (kr)	Oanvända medel (kr)	Andel oanvända medel
Sölvesborgs kommun	1083	-	317 299	317 299	100%
Tanums kommun	1435	1	145 700	0	0
Timrå Kommun	2262	3	366 000	0	0
Torsby Kommun	1737	1a	775 500	0	0
Tranemo kommun	1452	1	244 285	142 185	58%
Trelleborgs kommun	1287	1	316 000	0	0
Töreboda kommun	1473	1a	1 035 360	0	0
Uddevalla kommun	1485	1a	1 165 040	0	0
Umeå kommun	2480	3	1 489 455	0	0
Uppsala kommun	0380	1a	923 104	0	0
Uppvidinge kommun	0760	-	363 400	363 400	100%
Vetlanda kommun	0685	1	332 310	0	0
Vilhelmina kommun	2462	1a	1 614 974	0	0
Vindelns kommun	2404	1	280 000	0	0
Vingåkers kommun	0428	2 och 3	242 856	0	0
Vänersborgs kommun	1487	1	156 493	0	0
Västerviks kommun	0883	1	682 080	0	0
Västerås stad	1980	3	1 823 600	0	0
Örebro kommun	1880	3	112 000	0	0
Örkelljunga kommun	1257	3	622 195	0	0
Östersunds kommun	2380	1	689 000	0	0
N=102 kommuner	Totalt		70 000 000	5 463 148	8%

Källa: Kommunernas återrapporter 2023.

Bilaga 2. Kommuner som har startat verksamhet under 2023

I detta avsnitt redovisas de kommuner som har startat verksamhet enligt metoden Bostad först under 2023, se tabell 1. Tabellen redovisar kommun, antal startade boendeplatser, om klienten har fått beslut om insats samt antal personer som flyttat in under 2023.

Tabell 1. Kommuner om har startat verksamhet enligt metoden Bostad först under 2023

Antal boendeplatser, personer som fått beslut om plats samt inflyttade klienter under 2023

Kommuner	Antal startade boendeplatser	Personer som fått beslut om BF-insats	Antal personer som flyttat in
Arboga kommun	3	3	3
Avesta kommun*	0	0	0
Borlänge kommun	2	3	3
Botkyrka kommun	2	3	3
Burlövs kommun	3	3	3
Grums kommun	3	6	3
Götene kommun	3	3	3
Hagfors kommun	3	3	3
Hallsbergs kommun	6	13	11
Knivsta kommun*	0	0	0
Kungälv kommun*	0	0	0
Linköpings kommun	10	10	0
Munkfors kommun	5	5	5
Mölnåls kommun	1	3	3
Norrtälje kommun	11	3	0
Nyköpings kommun	7	5	5
Sandvikens kommun	15	10	7
Sjöbo kommun	5	4	4
Skellefteå kommun	5	6	5
Söderhamns kommun	1	6	3
Torsby kommun	6	3	3
Töreboda kommun	4	3	3
Uddevalla kommun	0	3	0
Uppsala kommun	5	4	3
Vilhelmina kommun	3	3	3
Summa:	103	99	76

Källa: Kommunernas återrapporter 2023. *Tre kommuner (Avesta, Knivsta och Kungälv kommun) har inte lyckats starta verksamheten enligt Bostad först under 2023. Dessa kommuner har följt sin planering i ansökan men av olika skäl har de skjutit upp starten av verksamhet till 2024.

Bilaga 3. Kommuner som har utökat antalet platser

I detta avsnitt redovisas de tio kommuner som har utökat antal boendeplatser samt vilka andra aktiviteter de har genomfört under 2023.

Eskilstuna kommun

Eskilstuna kommun har i samverkan med Sörmlands Stadsmission ökat den befintliga verksamheten med 6 boendeplatser, från 9 till 15 personer.

De har också använt 2023 års statsbidrag till att öka antalet boendecoacher, fördjupat sin samverkan med kommunala fastighetsägare och hyresvärdar. Kommunen har även deltagit i de träffar som det nationella nätverket om metoden Bostad först har anordnat.

Gullspångs kommun

Kommunen har ökat sin befintliga verksamhet enligt metoden med en boendeplats. De har även genomfört studiebesök i en annan kommuns verksamhet. De har tillsammans med närliggande kommuner utbildat personal i metoden Bostad först. De har haft regelbundna möten under 2023 med tjänstemän och politiker om metoden Bostad först.

Hammarö kommun

Hammarö kommun, ökade med en boendeplats. De har arbetat med att utveckla samverkan med ett lokalt kommunalt bostadsbolag och påbörjat dialogen med en privat hyresvärd. De har tagit fram tydliga rutiner för verksamheten enligt Bostad först samt gjort en del justeringar i sitt verksamhetssystem.

Dessutom har de deltagit i utbildningar och seminarium. De har varit på och tagit emot studiebesök.

De har deltagit i arbetet med att skapa ett länsgemensamt nätverk för metoden Bostad först. De har även marknadsfört metoden Bostad först bland potentiella klienter.

Karlskoga kommun

Karlskoga kommun har etablerat samverkan med privata hyresvärdar vilket resulterade i att de kunde utöka sin befintliga verksamhet med fem boendeplatser. De har utökat sin personalstyrka och startat en jourverksamhet som kan nås sju dagar i veckan.

Ljusdals kommun

Ljusdals kommun har ökat sin befintliga verksamhet med tre boendeplatser.

Kommunen har fokuserat på samverkan med andra aktörer i det uppsökande arbetet för att nå personer i akut hemlöshet.

Lunds kommun

Lunds kommun har ökat sin befintliga verksamhet med sju boendeplatser.

Kommunen har använt 2023 års statsbidrag till att tillsätta flera olika funktioner bland annat

- en socialsekreterare för att hantera ansökningar, utreda ansökningar om bistånd och handlägga ärenden,
- två socialrådgivare som har stöttat klienter i väntan på bostad, flyttat in klienter, gett dem praktisk hjälp under boendetiden samt stöttat i kontakt med kommunens olika förvaltningar, hyresvärdar, myndigheter och hälso- och sjukvården.
- en halvtidstjänst för en boendesamordnare som fungerat som kontakt gentemot fastighetsägare för att säkerställa ett inflöde av bostäder till målgruppen, ordnat med visningar, kontraktsskrivning och varit en brygga mellan hyresgäst och fastighetsägare. Boendesamordnare har även tillsammans med stödperson besökt klienter där det uppstått störningar, obetalda hyror eller andra rättelser för att tillsammans stötta klienten till att bo kvar.
- en halvtidstjänst som har arbetat med verksamhetsutveckling med fokus på att få rutiner av kommunens arbetssätt dokumenterade och på plats, hålla i introduktion av nyanställda, utföra utvärderingar hos klienter och utvärdera samt säkerställa att metoden är väl förankrad i personalgrupperna.

Malmö stad

Malmö Stad har ökat sin befintliga verksamhet med fyra boendeplatser.

Sammanlagt har 26 nya hyresgäster flyttat i eget boende inom Bostad först. Av dessa har sex hyresgäster fått överta ett förstahandskontrakt. Emellertid har 16 hyresgäster avslutats av olika skäl (blivit uppsagda eller sagt upp sig själva eller dödsfall).

Under 2023 genomförde staden flera marknadsföringskampanjer om Bostad först, vilket resulterade i en ökning av antal remisser från 36 till 73. Malmö anger att de har svårigheter att erbjuda bostäder i den takt som efterfrågas och att de därför numera har kö till verksamhet enligt Bostad först..

Norrköpings kommun

Norrköping ökade med 12 boendeplatser under 2023 och genomförde sin första brukarundersökning inom Bostad först under året.

Vidare har de deltagit i forskningsstudien RECO och anordnat Forskningslabb där Lunds universitet, Stockholm, Norrköping och Helsingborgs kommuner deltog.

Under året har antalet hyresvärdar utökats och idag har de tre olika hyresvärdar som erbjuder Bostad först-lägenheter. De har deltagit på Frukostseminarium för Fastighetsägarföreningen för att berättat om metoden Bostad först.

De har utvecklat samarbetet med Kompetensförsörjningskontoret som ansvarar för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder.

Under hösten deltog ansvariga chefer samt personal i Bostad först i den Nationella konferensen för Bostad först i Örebro. Under våren anordnade de en inspirationsdag för hela Vuxenverksamheten (ca 100 personer) på temat ”Förändringar och hur kommunen påverkas utifrån att metoden Bostad först -vänder upp och ner på sättet de tidigare jobbade med bostadstrappan”.

Under året har de infört gemensamma aktiviteter för de boende i form av t.ex. utflykter och biobesök. Vidare har kommunen avslutat sitt tillfälliga projekt för Bostad först och införlivat metoden i ordinarie verksamhet.

Timrå kommun

Timrå kommun har ökat med en boendeplats. Kommunen genomförde gemensamma utbildningar i metoden Bostad först tillsammans med det kommunala bostadsbolaget. Kommunen har initierat och etablerat kontakt med fler hyresvärdar i Timrå.

Vidare har de arbetat med att införa ett vräkningsförebyggande arbetssätt inom hela kommunens organisation.

Vingåker kommun

Vingåkers kommun har ökat med två boendeplatser. Under 2023 har de även anordnat och genomfört ett utbildningstillfälle för socialsekreterare, boendestödjare och för representanter från det kommunala bostadsbolaget.